

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 1 februari 1944 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde.

(3:e avd.)

Driftbudgeten.

Andra huvudtiteln.

1:o) **Inköp av jordbruksinventarier m. m. för egendomen Lockerud.** Be-
träffande Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag (bilaga 2, punkt 1, s. 9 och
10 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden
för den 4 januari 1944) avgiver utskottet särskilt utlåtande, vilket härmed

anmäles.

2:o) **Statens uppfostringsanstalt å Bona: Avlöningar.** Med tillstyrkande
av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 10) får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att den i avlöningsstaten för sta-
tens uppfostringsanstalt å Bona uppförda anslagsposten till
övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1943/44 över-
skridas med högst 7 600 kronor.

3:o) **Statens uppfostringsanstalt å Bona: Ny ladugårdsbyggnad.** Kungl.
Maj:t har (punkt 3, s. 11—16) föreslagit riksdagen att *dels* medgiva att det
å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsan-
slaget (B) till Statens uppfostringsanstalt å Bona: Ny ladugårdsbyggnad må
tagas i anspråk oberoende av de för dylikt anslag eljest gällande förutsätt-
ningarna, *dels ock* till Statens uppfostringsanstalt å Bona: Ny ladugårdsbygg-
nad å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reserva-
tionsanslag av 68 000 kronor.

Till uppförande av ny ladugårdsbyggnad vid statens uppfostringsanstalt å Bona ha anvisats anslag å beredskapsstat för budgetåren 1938/39 och 1939/40. Frågan om anslag för ändamålet upptogs ånyo till behandling i propositionen nr 2 till 1941 års riksdag (bilaga 2, punkt 1), och nämnda riksdag beslöt med bifall till Kungl. Maj:ts förslag att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till Statens uppfostringsanstalt å Bona: Ny ladugårdsbyggnad anvisa ett reservationsanslag (B) av 85 000 kronor. Anslaget, som givits karaktären av beredskapsanslag, har trots upprepade framställningar i ämnet från Bonastyrelsen icke ställts till styrelsens förfogande, enär de för ianspråktagande av beredskapsanslag gällande förutsättningarna i ifrågavarande fall hittills icke varit för handen. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 juni 1943 kvarstår anslaget emellertid å riksstaten jämväl under budgetåret 1943/44.

Med uppförande av den nya ladugårdsbyggnaden har ansetts icke böra ytterligare anstå. Den tidigare ramen för nybyggnaden skall enligt förslaget ökas med en avdelning, inrymmande tröskloge jämte magasin samt tornsilo. Kostnaderna beräknas numera till 153 000 kronor.

Utskottet. Utredningen synes giva vid handen att ladugårdens uppförande icke tål ytterligare uppskov. Under hänvisning härtill tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag. I likhet med departementschefen förutsätter utskottet därvid, att anstaltens egen arbetskraft i största möjliga utsträckning anlitas vid förekommande arbeten samt att virke i den i ärendet angivna omfattningen uttages å anstaltens skog.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva, att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget (B) till Statens uppfostringsanstalt å Bona: Ny ladugårdsbyggnad må tagas i anspråk oberoende av de för dylikt anslag eljest gällande förutsättningarna;

b) till *Statens uppfostringsanstalt å Bona: Ny ladugårdsbyggnad* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 68 000 kronor.

4:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 17) och under erinran, att ifrågavarande anslag å gällande riksstat är uppfört med ett belopp av 225 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

Kapitalbudgeten.

Statens affärsverksfonder.

5:o) **Inköp av egendomen Lockerud.** Kungl. Maj:t har (bilaga 11, punkt 1, s. 107—114) föreslagit riksdagen att till Inköp av egendomen Lockerud å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 75 500 kronor.

Ifrågavarande egendom, $\frac{1}{2}$ mantal Lockerud 1¹ i Leksbergs socken, föreslås till inköp för fångvårdsstyrelsens räkning för anordnande i anslutning till centralfängelset i Mariestad av en jordbrukskoloni av samma typ som de till samma fängelse anslutna kolonierna Rödjan och Singeshult.

Fastigheten är belägen intill fångvården tillhörig mark ca 3 km sydväst om centralfängelset i Mariestad. Den omfattar ca 69 har, varav ca 49 har åker och ca 17 har skog.

Å fastigheten finnas manbyggnad av timmer och tvenne flygelbyggnader av timmer, samtliga i gott skick. Manbyggnaden innehåller å nedre botten 5 rum och kök och å övre botten 2 gavelrum och öppen vind. En flygelbyggnad innehåller 4 rum och kök, den andra flygelbyggnaden huvudsakligen förrådsutrymmen. Dessutom finnas brygghus, stallbyggnad, ladugårdsbyggnad, vagnbod, hönshus, svinhus och redskapsbod. En del av dessa byggnader äro dock i mindre gott skick. I övrigt finnas å gården tvenne arbetarbostäder, den ena på två rum och kök i tämligen gott skick, den andra på ett rum och kök i dåligt skick. Egendomen är försedd med elektriska ljus- och kraftledningar.

Fastighetens taxeringsvärde utgör 40 000 kronor; dess jordbruksvärde har uppskattats till 55 000 kronor och dess skogsvärde till 17 000 kronor.

Av utredningen framgår vidare bland annat, att kostnaderna för erforderliga reparationsarbeten å huvudbyggnaden och flyglarna av arkitekten Birch-Lindgren beräknats till 13 500 kronor, att de nuvarande ekonomibygnaderna icke äro i sämre skick än att ett successivt uppförande av nybyggnader med anlåtande av fångarbetskraft och eget virke låter sig göra, att statsverkets kostnader för dylika byggnader härigenom enligt Birch-Lindgren kunna begränsas till ca 30 000 kronor samt att egendomens jordbruksdrift kan beräknas lämna ett årligt överskott av 5 000 kronor.

Efter mindre arbeten, som ansetts kunna bestridas av tillgängliga medel, beräknas byggnaderna kunna tagas i anspråk efter tillträdet av egendomen. Förenämnda till 13 500 kronor beräknade reparationsarbeten å huvudbyggnaden och flyglarna ha ansetts böra utföras först efter hand.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Nyare strävanden inom fångvården avse bland annat att i den utsträckning som med hänsyn till klienteletts beskaffenhet är möjlig ersätta vårderna å slutna anstalter med öppen vård. I enlighet härmed ha under senare år in-

rättats ett flertal anstalter och avdelningar av öppen karaktär. Dessa ha emellertid huvudsakligen varit avsedda för specialvård. Hit höra det stora flertalet av de till ungdomsfängelseorganisationen hörande anstalterna, vissa paviljonger vid vårdanstalten å Hall samt den för förvarade utlänningar avsedda kolonien Ödevata. Å de för vanligt fångförvar avsedda anstalterna finnas öppna vårdplatser endast vid det såsom jordbruksfängelse disponerade centralfängelset i Mariestad samt de till denna anstalt anslutna kolonierna Rödjan, Singeshult och Leverstad. Sistnämnda koloni användes dock tillsvi-dare såsom provisorisk ungdomsanstalt. Å Mariestadsfängelset och de där-till anslutna kolonierna finnas sammanlagt 131 platser, däri inberäknat det utrymme som vunnits genom en av 1943 års riksdag beslutad utbyggnad av kolonien å Singeshult.

Med hänsyn till de jämförelsevis begränsade möjligheter som sålunda föreligga att bereda det ordinära fångklientelet sysselsättning under friare former uttalade jag vid anmälan i årets statsverksproposition av frågan om tillgodo-seende av ett ökat platsbehov å fångvårdens anstalter, att platsutrymmet för vanligt fångförvar i första hand borde utökas genom anordnande av nya kolonier och förläggningar (II ht s. 96). Såsom jag samtidigt anförde, fram-står en dylik utökning av de öppna vårdmöjligheterna såsom önskvärd, även om fångantalet skulle nedgå till normal omfattning. Hinder bör därför icke möta att på ett stadigvarande sätt tillgodose ifrågavarande ändamål genom inköp av lämplig fastighet.

Att den nu till inköp föreslagna egendomen Lockerud ur flera synpunk-ter är lämplig för anordnande av en fångkoloni har närmare utvecklats av fångvårdsstyrelsen. Egendomens belägenhet är därvid av särskild betydelse. Fristående kolonier och förläggningar kräva nämligen relativt stor personal och bliva därför kostsammare än kolonier som anknytas till redan befintliga anstalter. Genom att Lockerud gränsar direkt till ägor under Mariestadsfäng-elset kan dessutom sambruk äga rum med detta fängelses jordbruk, vilket innebär betydande fördelar.

På grund av det anförda finner jag, i likhet med domänstyrelsen och fång-vårdsstyrelsen, att det för egendomen begärda priset icke bör lägga hinder i vägen för fastighetens förvärvande för fångvårdens räkning. Jag biträder alltså fångvårdsstyrelsens förslag om anvisande av anslag för ändamålet. Med hänsyn till det trängande behovet av ytterligare platser för fångvårdsändamål torde erforderliga medel böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för inne-varande budgetår. På Kungl. Maj:t synes böra ankomma att godkänna de närmare villkoren för överlåtelsen.

Å egendomen bör inrättas en jordbrukskoloni för vanligt fångklientel av samma typ som kolonierna Rödjan och Singeshult. På grund av det för när-varande trängande behovet av platser för män, som ådömts ungdomsfängelse, bör emellertid möjlighet hållas öppen att, liksom fallet är med kolonien Le-verstad, under den första tiden disponera egendomen såsom ungdomsanstalt.

För isländsättandet av huvudbyggnaden och flyglarna erfordras icke nu några särskilda anslagsmedel, enär de reparationsarbeten, som behöva verk-ställas vid egendomens tillträde, icke äro av större omfattning än att kost-naderna för dem kunna täckas av tillgängliga medel för byggnadsunderhåll. Förnyelsen av ekonomibyggnaderna kan, såsom framgår av den i ärendet verkställda utredningen, ske successivt under en följd av år. Huruvida kost-naderna härför, såsom fångvårdsstyrelsen ursprungligen tänkt sig, böra be-stridas av jordbrukets medel eller om anslag bör anvisas för ändamålet, torde få bestämmas framdeles. Vad fångvårdsstyrelsens arkitekt anförut angående en eventuellt erforderlig logementsbyggnad, torde påkalla prövning först om behov uppkommer att utvidga kolonien. För närvarande synes man där-

för icke behöva räkna med denna utgift. Däremot är det nödvändigt att redan nu begära medel till anskaffande av erforderliga jordbruksinventarier. I enlighet med fångvårdsstyrelsens i sådant hänseende framlagda förslag har jag föreslagit äskande för ändamålet av ett särskilt anslag av 42 000 kronor å driftbudgeten.

Såsom departementschefen framhållit är en utökning av de öppna vårdmöjligheterna vid vanligt fångförvar önskvärd även om fångantalet skulle nedgå till normal omfattning. Med anledning härav och då av utredningen synes framgå, att egendomen Lockerud med hänsyn till dess belägenhet är lämplig för anordnande av en fångkoloni, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag: Utskottet får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Inköp av egendomen Lockerud* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 75 500 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond.

6:o) **Ombyggnadsarbeten vid rannsakningshäktet i Kalmar.** Kungl. Maj:ts har (punkt 2, s. 114—116) föreslagit riksdagen att till Ombyggnadsarbeten vid rannsakningshäktet i Kalmar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 kronor.

Förslaget grundar sig på en framställning från fångvårdsstyrelsen om anslag å 35 000 kronor för nya promenadgårdar m. m. vid rannsakningshäktet. Departementschefen har erinrat om att den till anstalten i Kalmar förlagda utlänningsavdelningen är av provisorisk natur och att återhållsamhet därför bör iakttagas beträffande kapitalinvesteringar i anstalten. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola de av fångvårdsstyrelsen föreslagna arbetena endast delvis komma till utförande, nämligen såvitt avser införande av varmvattensystem, reparation av verkstadsbyggnad samt inredande av tvättstuga. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas kunna hållas inom ett belopp av 15 000 kronor, under förutsättning att för arbetena i största möjliga utsträckning anlitas anstaltens egen arbetskraft.

Utöver vad som oundgängligen erfordras med hänsyn till det speciella ändamål, för vilket rannsakningshäktet i Kalmar nu provisoriskt disponeras, böra, såsom departementschefen framhållit, endast sådana förbättringsarbeten utföras, som äro motiverade jämväl med hänsyn till dess användning under normala förhållanden.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Ombyggnadsarbeten vid rannsakningshäktet i Kalmar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 kronor.

Stockholm den 1 februari 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson i Malmö, Oscar Olsson, Pauli, Lindström, Sven Larsson, Bernhard Nilsson, Bäcklund, Heiding, von Heland, Ekströmer* och *Albertsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Skoglund i Doverstorp, Eriksson i Stockholm, Svensson i Grönvik, Andersson i Prästbol, Danielsson, Ward, Isacsson, Pettersson i Dahl, Andersson i Malmö, Holmdahl* och *Wallentheim*.
